

Zweefjes in de Moerputten

Laurens van der Leij

LIGGING MOERPUTTEN

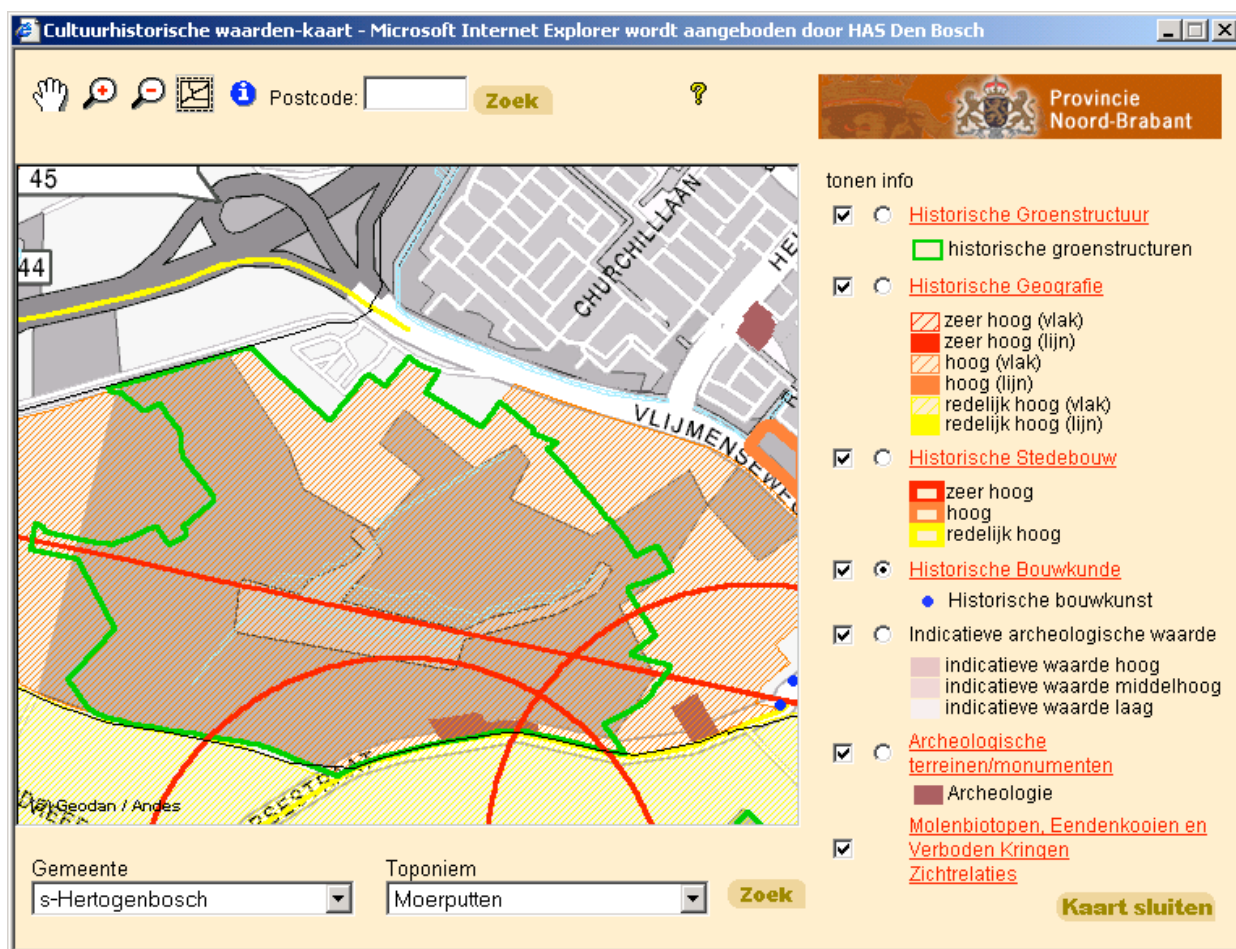
De Moerputten zijn gelegen ten Zuidwesten van 's-Hertogenbosch aan weerszijden van de buitengebruik gestelde spoordijk van 's-Hertogenbosch naar Lage Zwaluwe. Het gebied maakt vroeger deel uit van de overstromingsvlakte van de Bokhovense en Baardwijkse Overlaat en bestaat voor een groot deel uit, deels uitgeveend, laagveen. Op diverse plaatsen zijn er zandige opduikingen in het veen. De Moerputten staan bekend om het voorkomen van twee soorten Pimpernelblauwtjes. Het is eigendom van Staatsbosbeheer. Op figuur 1 is de Moerputten het schuin gearceerde stuk in het midden.

METHODIEK

Er is gedurende de onderzoeksperiode alleen met een insectennet gevangen en er zijn verder zichtwaarnemingen van allerlei diptera gedaan. De nadruk is komen te liggen op de spoordijk omdat dat veruit het rijkste stuk uit het gebied was.

Het was eigenlijk de bedoeling om de aandacht over alle percelen in het gebied te verdelen maar dat is niet gelukt doordat sommige stukken zo arm waren aan zweefjes en andere diptera dat de lust tot vangen in die percelen me snel verging.

Wel is consequent perceelsgewijs geregistreerd. Het onderzoek is gedurende de jaren 2001 en 2002 uitgevoerd.

Figuur 1: cultuurhistorische waardenkaart. Bron: www.brabant.nl

LANDSCHAPSELEMENTEN

De volgende biotopen zijn er in de Moerputten onderzocht:

Wilgenstruwelen

Bevinden zich vooral in het natste deel van het gebied en zijn nauwelijks begaanbaar. Er bevindt zich weinig dood hout en de wilgen bloeien relatief laat, vanaf begin april. De echte vroege voorjaarssoortjes zul je hier dus niet vangen. Aan het eind van de vliegtijd is nog net *Cheilosia grossa* en *C. albipila* aangetroffen.

Elzenbroekbos

Zijn iets minder nat maar ook nauwelijks begaanbaar en er is ook daar weinig hout te vinden omdat er hakhoutbeheer wordt uitgeoefend. Wel is het een uitgelezen plek voor *Baccha elongata*.

Natte en droge weilanden

Het betreft hier de hele variatie vochtige tot natte graslandjes met Spaanse ruiter, Melkviooltje en Pimpernel tot drogere en soortenarme graslandjes. In de regel zijn deze graslanden relatief arm aan zweefvliegsoorten. Deels zijn ze ook sterk aan het verzuimen met veel Pitrus en "verkeerde" distelsoorten. Alle drie de *Helophilus* -soorten zijn de meest opvallend beesten in dit biotoop. In de bloemen van Gele lis is ook diverse malen *Orthonevra intermedia* gevonden.

Legakkers

Gelegen tussen de elzen- en wilgenstruwelen en rietlanden (niet onderzocht). Over het algemeen zeer vochtig en tamelijk voedselrijk. Veel *Pyrophaena granditarsa* en *P. rosarum*, diverse gewone *Neoscia*'s en *Platycleidura*'s.

Droge bossen

Op de overgangen naar de hogere gronden en op zandopduikingen in het gebied groeien veel Zomereiken, Berken, Amerikaanse vogelkers en een verdwaaalde Beuk. In dit biotoop zijn *Criorhina floccosa* en *Brachypalpus laphriformis* aangetroffen.

Spoordijk

Gradiënt van nat naar droog en van koel naar warm. Het talud is over het algemeen zeer steil en bij de bruggenhoofden bedekt met basaltbekleding. De begroeiing wordt op het oostelijk deel kort gehouden door pony's en is in het westelijk deel (geen begrazing) deels verzuimd en verbruimd en deels begraasd door paarden. Bij de bruggenhoofden is eikenbos aan het ontstaan. Hier zijn *Cheilosia carbonaria* en *C. scutellata* gevangen. Aan de voet van de dijk, waar het veel vochtiger is is *Trichopsomyia flavitarsis* diverse malen aangetroffen.

RESULTATEN

In totaal zijn er 24 percelen bezocht (in oppervlakte ongeveer 25% van het gebied). Er is 141 keer een perceel bezocht waarvan 54 keer de "spoordijkpercelen".

Er zijn tot nu toe 1134 waarnemingen gedaan (een waarneming is hier een soort op een bepaalde datum in een perceel aangetroffen) verdeeld over 200 soorten diptera waaronder 90 soorten zweefvliegen.

CONCLUSIE

De conclusie na twee jaar vangen moet zijn dat er eigenlijk geen bijzondere zweefvliegen zijn gevangen. Mogelijk dat een langer onderzoek in nog niet bekeken delen nog iets opleveren. Wat ook opvalt is dat het aantal individuen zweefvliegen tientallen malen hoger is dan buiten het reservaat. Het aantal soorten is, afhankelijk van het perceel, twee tot drie maal hoger.

Mocht het onderzoek in 2004 voortgezet worden dan zullen de minder goed bezochte percelen meer aandacht krijgen.